

С Т А Н О В И Щ Е

За дисертацията на Светлозара Лесева „Лексикална семантика и синтактична реализация на аргументите (при префигирани глаголи в българския език) за получаване на образователната и научна степен „доктор”

Автор: проф. д.ф.н. Лилия Крумова – Цветкова

Префиксацията е явление, което привлича вниманието на много изследователи. Разглеждана е в различни аспекти по отношение на взаимодействие между мотивиращи основи и представки. В дисертацията на Светлозара Лесева „Лексикална семантика и синтактична реализация на аргументите (при префигирани глаголи в българския език)” префиксацията се изследва в много широк семантико-синтактичен план, като се разглежда ролята ѝ в лексикалната семантика и синтактичната реализация на аргументите. Досега това е правено частично. Това определя и значимостта на темата. Такъв тип изследване изисква много добра подготовка, широта на познанията в лингвистичното знание и за чест на докторантката, тя убедително показва, че я притежава. Светлозара Лесева е много добре запозната с изследванията по темата не само в западната славистика, както е модерно напоследък, а и с постиженията на българското и славянското езикознание. Тя притежава задълбочени знания в областта на глаголната семантика, което ѝ е дало възможност да интерпретира и анализира езиковия материал на високо теоретично равнище. Приложената библиография от повече от 180 единици потвърждава завидната степен на научна осведоменост на авторката.

Изследването на докторантката е тясно свързано концептуално и практически с лексикалносемантичната мрежа БулНет (Българският WordNet), създадена от изследователското звено, към което принадлежи самата авторка. В духа на модела на БулНет лексикалното изследване се основава на концептуални критерии – лексикалните единици се представят като синонимни множества, лексикализиращи дадени концепти, които са свързани чрез релации и са организирани в естествени класове.

Основната цел на работата е посочена ясно – да се изследва в един нов аспект префиксацията или по-точно взаимодействието между префиксите и лексикално-концептуалната структура на мотивиращите основи и влиянието му върху аргументната реализация (с. 13).

Смятам, че Светлозара Лесева е направила едно успешно изследване и е изпълнила поставената пред дисертацията задача.

Ще посоча следните най-важни положителни страни на дисертацията:

1. Сполучливо е използван аспектиално ориентиран подход в работата. Изследването се базира на идеята за лексикално-концептуална структура на предикатите. Ето защо е резултатно използването на комбиниран модел на описание на лексикалносемантичната структура – съчетание от семантични фреймове, чрез които се представя тематичната структура, и предикатна декомпозиция, чрез която се формализират актуално-събитийните свойства на фреймовете.

2. Изследването е базирано на богат материал, ексцерпиран от Българския WordNet, Български тълковен речник, Речник на българския език, онлайн речници.

3. В работата има терминологична яснота и подреденост. Проследява се богатството на терминологията в дадената област в славистиката – славяноезична и англоезична. Изключително положително впечатление прави свързването на нови постановки и термини с традиционните. Ще посоча като пример сполучливите връзки между скалите, асоциирани от представките, и начините на глаголно действие.

4. Направен е подробен преглед на изследванията в българското и в англоезичната литература върху семантичната структура и аргументната реализация. Проследени са основните съвременни семантични и синтактични теории.

5. Изяснен е механизмът на префиксацията, взаимодействието ѝ с тематичната и аспектиалната структура, както и влиянието ѝ върху синтактичната реализация на аргументите.

6. Осъществено е формализирано представяне на лексикалносемантичната структура на изходните и префигираните предикати, нещо, което е нужно за практиката на компютърната лингвистика.

7. Аналитично и компетентно са представени свойствата на представките, типовете скала, с които те се свързват, механизмът и типологията на взаимодействие между представките и основите, като се отчитат тематичните и аспектиалните промени и промените в аргументната реализация.

8. Предложеният модел за изследване на префигираните предикати е убедително подкрепен чрез анализ на група глаголи с локативната представка *за-*.

9. Стилът и езикът на дисертацията са на необходимата висота.

10. Изследването има и практическо, и теоретично значение. Извършените наблюдения и анализи и направените изводи са от полза за представяне на префигираните глаголи в езиковите ресурси, както и за традиционното им лексикографско интерпретиране. В теоретичен аспект приносно е изясняването на механизма на префиксацията и промените, които предизвиква нейното осъществяване.

11. Положителен момент е очертаването на бъдещи задачи, свързани с изследването в тази област.

Имам и някои *критични бележки*, които не се отнасят до същността и изводите на изследването.

Намирам, че прекалено обстойно се разглеждат схващанията на някои англоезични автори и прекалено голямо е влиянието на англоезичната литература. В някои случаи това довежда до усложнено представяне на не толкова сложни по своята същност понятия, напр. такова е впечатлението при изясняване на същността на *скалата* за измерване на ситуации (с. 120), при дефиниране на понятието *каноничен участник* (с. 149) и под. Изкуствено и не в духа на българския език звучат някои термини, буквален превод от английски, напр. за компонентите на скалата: *релация на наредба*, *критерий за частична наредба*, чрез които се представят напр. измерения като *по-голямо*, *по-малко*, които не се нуждаят от такова сложно представяне.

Намирам, че от полза би било да се използват по-малко чужди и неутвърдени термини, като напр. *глаголи с инкрементална тема*. Авторката е постъпила напълно правилно по отношение на термина *теличност*, като го заменя с *максималност*.

Не е уместен терминът *изпъкналост* (с. 35), насочващ към физическо качество. Може би по-добри съответствия са *релефност*, *изявеност*, *доминантност*, *значимост*.

Дисертацията на Светлозара Лесева представя авторката като изграден изследовател, с умение да търси, анализира и мотивира изводите си. Докторантката има достатъчно публикации по темата на дисертацията. Авторефератът представя обективно и в необходимата пълнота съдържанието и изводите на труда. Ето защо убедено смятам, че на Светлозара Лесева трябва да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.